

Nabis pseudoferus Remane, faunae nova species (Hemiptera Heteroptera); met een proeve van de determinatiemogelijkheden der *Reduviolus*-groep. (Fam. Nabidae)

door

W. H. GRAVESTSTEIN

Reeds in 1949 heeft Reinhard REMANE een nieuwe *Nabis*-soort beschreven: *Nabis pseudoferus*, die in verschillende opzichten tussen de bekende soorten *Nabis fesus* L. en *Nabis rugosus* L. in staat. Tegelijk behandelde hij de gehele *Reduviolus*-groep, waarin deze soorten thuis horen. Ook andere moeilijkheden worden in dit artikel tot oplossing gebracht; dit ten aanzien van de twee overige species *Nabis ericetorum* Scholtz en *Nabis brevis* Scholtz, die eveneens in deze groep thuishoren en steeds heel moeilijk te onderscheiden zijn. Het is mij gebleken, dat *N. rugosus* L. hierdoor ook een zeer bijzondere plaats in deze groep inneemt.

Door enige verzamelaars, voor wie ik de verschillende soorten op naam bracht, werd mij gevraagd een artikel samen te stellen, waarin een en ander duidelijk kon worden gemaakt. In de volgende regels zal ik dan ook gaarne trachten een geordend overzicht te geven van deze zo moeilijke groep.

Volgens REMANE laten de gonopoden („Genitalhaken”) dusdanige constante verschillen zien, dat zij het meest zekere kenteken vormen voor de onderscheiding der soorten. Opvallend is hierbij de uitzonderlijke positie van de gonopoden van *N. fesus* L. Die van *N. pseudoferus* vertonen veel meer overeenkomst met de andere drie soorten uit deze groep: *N. ericetorum* Scholtz, *N. brevis* Scholtz en *N. rugosus* L. De bouw van het snavelvormige uitsteeksel is karakteristiek voor de verschillende soorten en ik kan dan ook volstaan met de tekeningen van REMANE hierbij af te beelden.

Bij de ♀♀ is men op de uiterlijke kenmerken aangewezen. In het algemeen geven deze kenmerken reeds voldoende aanwijzing om de soorten van elkaar te scheiden, hetgeen ik in de hieronder volgende beschrijvingen zal trachten naar voren te halen.

1. *Nabis fesus* L., grootte 8—8½ mm.

Van alle soorten de grootste en het lichtst gekleurd: grijsgeel. Altijd macropter. (Er is één brachypter exemplaar uit Duitsland uit het hooggebergte bekend). Alle brachyptere vormen, die uit het noorden beschreven zijn, hebben betrekking op *N. pseudoferus* Remane.

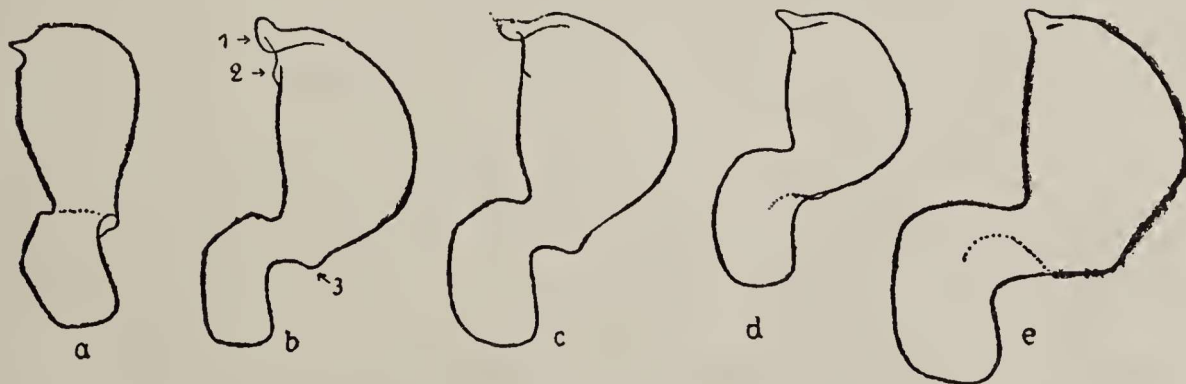

Fig. 1. Gonopoden in zijaanzicht (naar REMANE) a. *N. fesus* L.; b. *N. pseudoferus* Rem.; c. *N. ericetorum* Scholtz; d. *N. brevis* Scholtz; e. *N. rugosus* L. (Alles in gelijke vergroting).

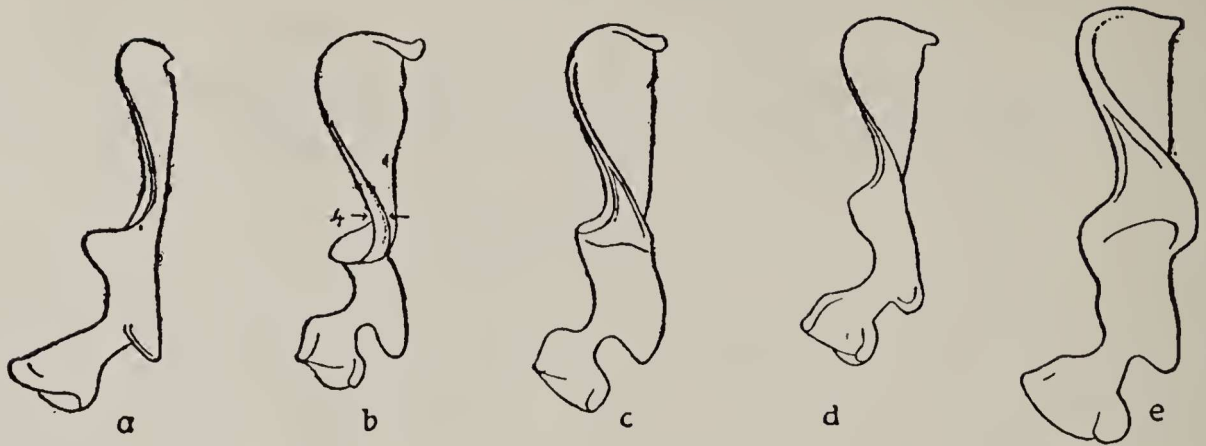

Fig. 2. Dezelfde als fig. 1 op de kant gezien (naar REMANE).

De aderen op de hemielytra zijn, voor zover er zwarte tekening aanwezig is, hoofdzakelijk in de buurt van de vleugelnaad zwartachtig afgezet. Bij sterkere vergroting ($20 \times$) is de buitenste cel van het corium vóór het uiteinde zonder gepuncteerd vlekkenveld; indien dit vlekkenveld aanwezig is, is de punktering fijn en gelijkmatig.

De membraan heeft een middenveld, dat door twee aderen in drieën gedeeld is. Abnormale vormen hebben een open cel. Het aantal randaderen van de membraan is bij *ferus* het grootst: 16—30, gemiddeld 20. Bij *N. pseudoferus* is dit aantal bij de macroptere vorm: 14—22, gem. 18; bij de brachyptere vorm: 12—19, gem. 16.

Het halsschild is hier van alle soorten het breedste, aan de achterhoeken sterk gebocheld.

2. *Nabis pseudoferus* Remane, grootte macropt: 7,3—7,9 mm, brachypt. 6,5—7,8 mm.

Kleur: valig grijsgeel, in het algemeen donkerder dan de vorige soort, mede door de donkerder afzetting der aderen op het corium. De buitencel van het corium is bijna altijd bezet met een vlekkenveld van grove, onregelmatig verdeelde, donkere puntjes, die tevens van ongelijke grote zijn ($20 \times$ vergr.).

De coriumrand is in het midden zwak uitgebocht, terwijl hij bij *ferus* nagenoeg recht verloopt.

De membraan is in het algemeen smaller dan bij *ferus* (bij de macroptere vorm). De grondcellen van de membraan zijn meestal aan het uiteinde open, dus in verbinding met de randcellen. Slechts zelden zijn zij onduidelijk gesloten.

Een belangrijk onderscheid bij deze twee soorten, die uiterlijk het meest op elkaar gelijken, is de vorm van het pronotum. Dit is bij *ferus* concaaf, zeer breed naar de sterk bultvormig afgezette achterhoeken verlopend. Bij *pseudoferus* is de achterrand van het pronotum even breed als de lengte; de zijranden verlopen bijna recht naar de achterhoeken. Bij sterk ontwikkelde macroptere ♀♀ is het verschil met *ferus* zeer gering en moeilijk voor de determinatie alleen te gebruiken.

N. pseudoferus komt in Duitsland en ook bij ons hoofdzakelijk brachypteer voor. In Nederland is de macroptere vorm vrij zeldzaam. Naar het zuiden van Europa wordt de macroptere vorm steeds veelvuldiger, om tenslotte de brachyptere vorm geheel uit te sluiten. In de Pyreneeën komt deze laatste vorm dan ook alleen op hoogten boven 1600 m voor.

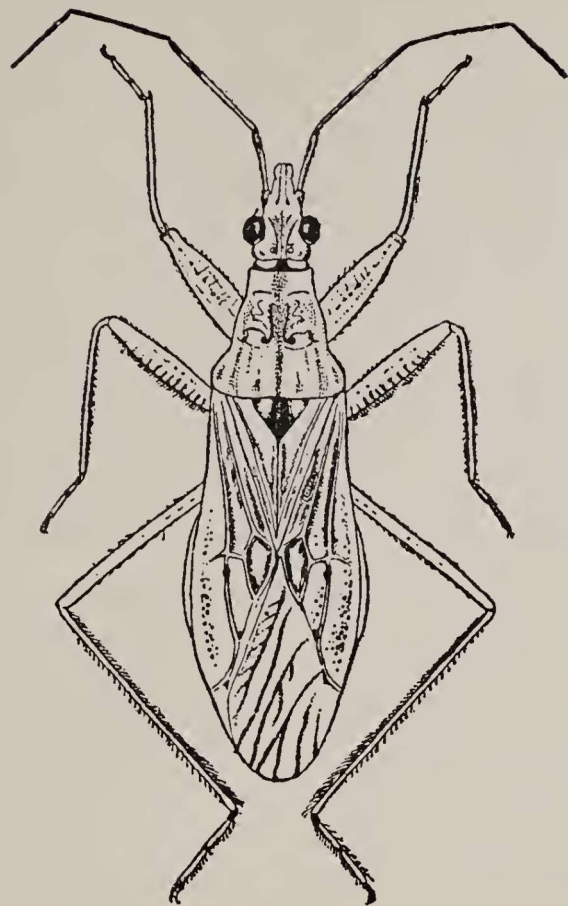

Fig. 3. *Nabis (Reduviolus) pseudoferus* Rem. ♂, brachypter (naar REMANE).

3. *Nabis ericetorum* Scholtz, grootte 6,5—7 mm.

Kleur geel-grijsbruin met rode grondtoon; vaak ook de dekschilden rood getint. (Vooral in het Callunetum zijn de dieren sterk rood gekleurd). De buitenkant van het corium is in de distale helft steeds donker gekleurd, terwijl die bij *pseudoferus* altijd licht is.

De soort is zeer slank van bouw, ook het pronotum is smaller dan lang. Het pronotum is steeds geheel of gedeeltelijk glanzend. De andere soorten hebben een dof halsschild.

N. ericetorum is meestal brachypter; ook de macroptere vorm, die zeldzaam is, is veel slanker dan bij *pseudoferus*.

4. *Nabis brevis* Scholtz, grootte 6 mm.

Kleur geelbruin. Dit is de kleinste der vijf soorten; meest brachypter tot micropter. Opvallend zijn de meestal zeer donker gestreepte voordijen. Bij de ♂♂ zijn deze strepen meestal samengesmolten tot een donkere vlek, vooral op de basishelft der dijen. De onderzijde van het dier is sterk donker gekleurd.

De macroptere vorm is zeer zeldzaam en is alleen van Stiermarken bekend; bij ons is zij nog niet waargenomen.

5. *Nabis rugosus* L., grootte 7—7,5 mm.

Kleur bruingeel met geel tot vaak rood omrand abdomen.

Deze soort is bijna altijd brachypter. De hemielytra bedekken nooit het gehele abdomen dat, vooral bij de ♀♀ meest sterk verbreed, ook aan de zijkanten buiten het corium uitsteekt.

Opvallend bij deze soort zijn de zeer grote voordijen, de langste van alle soorten.

De macroptere vorm schijnt uiterst zeldzaam te zijn; zij werd door REMANE

slechts één keer in de omgeving van Wiesbaden gevonden. De door GULDE beschreven macroptere vorm van *N. rugosus* heeft zeer waarschijnlijk betrekking op de nieuwe soort *pseudoferus*.

Zelf bezit ik een macropteer exemplaar van *N. rugosus*, dat ik in de herfst, op 6.XI.1955, gesleept heb van reeds bruin verdorde adelaarsvaren in de duinen bij De Zilk. Het dier is kennelijk een *N. rugosus* door de lange voordijen. De habitus is slanker dan die van de macroptere *N. pseudoferus* en het dier vertoont een sterke neiging tot melanisme, hetgeen vaak bij laat in de herfst levende dieren voorkomt. Het gehele lichaam is zeer donker gekleurd, met helgele zoom van het abdomen; de gehele bovenzijde is heel donker getekend. Opvallend zijn de zeer dikke donkerbruine aderen op de membraan; ook de randaderen zijn dik afgezet; deze zijn geringer in aantal dan bij *pseudoferus*: ik tel er 11.

Over de nomenclatuur in deze *Reduviolus*-groep van het genus *Nabis* Latreille schrijft REMANE, dat het een zware en tijdrovende kwestie zal zijn, die vermoedelijk vanwege de vele oude *ferus*-synonymen nooit tot een absolute oplossing zal komen. Voor de hierboven behandelde systematische verhoudingen maakt dit echter geen verschil.

Nabis pseudoferus is volgens REMANE de meest verbreide soort, die in Noord-Duitsland zeer algemeen is, ook op het eiland Amrum. Zij komt het meest op droge plaatsen voor, maar is toch ook op meer vochtige plaatsen waargenomen.

Voor Nederland is *N. pseudoferus* ook zeer verbreid bekend geworden.

Literatuur

- REMANE, Reinhard, juni 1949, *Nabis (Reduviolus) pseudoferus* nova species, eine neue deutsche *Nabis*-Art. *Verh. Ver. naturwiss. Heimatforschung Hamburg*, 30: 65—88. f. 1—5.
- , 1953, Zur Systematik der Untergattung *Reduviolus* (Hem. Het. Nabidae). *Zool. Anz.* 150 (7/8): 190—199.
- WEBER, H. H., 1954, Zweiter Beitrag zur Kenntnis der Hemipterenfauna der Nordseeinsel Amrum. *Schrift. naturwiss. Ver. Schleswig-Holstein*, 27 (1): 38.

Summary

Comparison of the various *Nabis*-species in their morphological characters, partially based on the studies of REMANE.

Amsterdam, Rubensstraat 87.

Vergelijkende studie der Nederlandse en Belgische Diptera Brachycera

door

W. J. KABOS

In augustus 1955 had ik gelegenheid de Diptera Brachycera van België te kunnen vergelijken met die van Nederland. De Gemengde Technische Commissie ter uitvoering van het Nederlands-Belgisch Cultureel Accoord stelde mij daartoe in staat.

Wij bezitten van Nederland een volledige lijst van alle tot nu toe waargenomen soorten. In België bestaat een dergelijke lijst weliswaar niet, maar het Ko-